

5. Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України щодо оскарження постанови про порушення кримінальної справи: Закон України від 14 грудня 2006 р. № 3169 – IV // Офіційний вісник України. – 2007. – № 2. – 85 с.
6. Про деякі питання, що виникають під час розгляду судами України скарг на постанови органів дізнання, слідчого, прокурора про порушення кримінальної справи: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 р. № 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
7. Проект Кримінального процесуального кодексу України (з порівняльними таблицями), розроблений Робочою групою з питань реформування кримінального судочинства, створеною відповідно до Указу Президента України від 17 серпня 2010 р. № 820/2010 // Закон і бізнес. – 25 червня 2011. – № 26 (1013). – С. 3-246.
8. Звіт про злочинність за січень – грудень 2011 р. [форма № 1]: документ МВС України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/374130>.

УДК 343.16

Гловюк І. В., НУ «ОЮА»

ФУНКЦІОНАЛЬНА СПРЯМОВАНІСТЬ СУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Стаття присвячена дослідженню проблеми функціональної спрямованості судової діяльності у кримінальному процесі України. Зроблено висновок, що судова діяльність у кримінальному процесі характеризується такими кримінально-процесуальними функціями: 1) правосуддя; 2) судовий контроль; 3) дозвільна функція; 4) функція застосування заходів кримінально-процесуального примусу; 5) організаційна функція; 6) функція закінчення кримінального переслідування; 7) коригуюча функція.

Статья посвящена исследованию проблемы функциональной направленности судебной деятельности в уголовном процессе Украины. Сделан вывод, что судебная деятельность в уголовном процессе характеризуется такими уголовно-процесуальными функциями: 1) правосудие; 2) судебный контроль; 3) разрешительная функция; 4) функция применения мер уголовно-процесуального принуждения; 5) организационная функция; 6) функция окончания уголовного преследования; 7) корректирующая функция.

The article is devoted to the research of the problem of functional orientation of the court activity in the criminal procedure of Ukraine. The author makes

a conclusion that the court activity in the criminal procedure is characterized by such criminal procedural functions: 1) justice; 2) judicial review, 3) enabling function; 4) the function of the criminal procedural coercive measures enforcement; 5) organizational function, 6) the function of the criminal prosecution termination; 7) corrective function.

Питанням функціональної спрямованості судової діяльності у кримінальному процесі завжди приділялася увага у кримінально-процесуальній доктрині. Це питання досліджувалося такими вченими, як Д. Бєрова, Ю. Грошевой, С. Даровських, З. Зінатулін, М. Ковтун, М. Колоколов, М. Куцин, В. Лазарева, В. Лебєдев, Л. Лобойко, І. Марочкін, І. Петрухін, С. Романов, К. Рябцева, О. Смирнов, Л. Татяніна, Д. Філін, О. Шило та ін.

Єдиною беззаперечною кримінально-процесуальною функцією суду є вирішення справи по суті (правосуддя). Як вірно зазначає Д. Філін, «правосуддя виражає основне призначення суду, є його функцією, хоча й не охоплює всієї процесуальної діяльності останнього, особливо в досудових стадіях кримінального процесу» [1, 63]. Щодо інших функцій у літературі ведеться серйозна полеміка.

Так, деякі вчені указують на те, що єдиною функцією суду є судовий захист [2, 32]. Для оцінки цієї позиції важливо визначити, чи має судовий захист у кримінальному судочинстві ознаки кримінально-процесуальної функції, зокрема, чи є він окремим, самостійним напрямком діяльності суду із відповідними процесуальними формами. У широкому розумінні захист означає основу на нормах Конституції України, визнаних Україною міжнародно-правових та інших юридичних актах діяльність держави, її органів, громадських організацій, особи, спрямовану на запобігання, подолання справжньої чи уявної протиправної шкоди, що загрожує, або уже спричинена правам, свободам, законним інтересам особи, суспільства, держави [3, 11]. Судовий захист у літературі обґрунтовано розглядається як вид державно-правового захисту, а формою його реалізації визначається правосуддя [4, 21-22]. Але слід урахувати і те, що судовий захист – це напрямок діяльності усіх судів України; так, ст. 7 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» передбачає, що кожному гарантується захист його прав, свобод та законних інтересів незалежним і безстороннім судом, утвореним відповідно до закону. Для забезпечення справедливого та неупередженого розгляду справ у розумні строки, встановлені законом, в Україні діють суди першої, апеляційної, касаційної інстанції і Верховний Суд України. Кожен має право на участь у розгляді своєї справи у визначеному процесуальним законом порядку в суді будь-якої інстанції. Іноземці, особи без громадянства та іноземні юридичні особи мають право на судовий захист в Україні

нарівні з громадянами і юридичними особами України. Крім того, беззаперечним є і те, що судовим захистом є не тільки власне діяльність, а і результат цієї діяльності, який означає відновлення судом порушеного права, відшкодування завданої шкоди, забезпечення прав і свобод від порушення або необґрунтованого обмеження [2, 59-61; 4, 19]. Крім того, судовий захист можна розглядати не тільки як діяльність, результат діяльності, а і як мету судової діяльності у суспільстві та державі. Таким чином, поняття судового захисту є ширшим від поняття кримінально-процесуальної функції (у напрямковому аспекті цього поняття) і виходить за його межі.

У кримінально-процесуальній доктрині до функцій суду (у деяких джерелах зустрічається – видів судової діяльності [5, 90]), крім правосуддя, зараховують судовий контроль та судове санкціонування як основні види судової діяльності [5, 90]; виділяють контрольну, коригуючу, реабілітаційну функцію, функцію охорони прав та свобод людини, організаційну функцію, превентивну функцію, прийняття судом заходів із забезпечення відшкодування шкоди, завданої злочинцем, або можливої конфіскації майна [6]; функцію забезпечення законності обмеження конституційних прав громадян [1, 65; 7, 75]; правозахисну функцію [8, 183; 9, 93]; правоохоронну функцію [10, 40]; забезпечення здійснення правосуддя у судовому розгляді [11, 110; 12, 284]; забезпечувальну функцію [13]; профілактичну функцію [9, 93]. Існує підхід, що повноваження суду у досудових стадіях слід розглядати як прояв повноважень з кримінального переслідування [14, 155].

При цьому слід зазначити, що поступово набуває поширення позиція, що судовий контроль є елементом функції правосуддя (В. Беднарська, В. Бозров, А. Гуськова, К. Калиновський, М. Ковтун, В. Лазарева, А. Лалієв, І. Петрухін, О. Смирнов, О. Шило та ін.). Прибічники цієї позиції аргументують це тим, що діяльність суду із здійснення судового контролю так чи інакше пов'язана із вирішенням правового спору (конфлікту) сторін (А. Лалієв [15, 5], О. Шило [4, 222]); крім того, представники російської кримінально-процесуальної доктрини, відстоюючи правосудний характер судового контролю, посиляються на п. 50 ст. 5 КПК РФ, у відповідності до якого судові засідання являє собою процесуальну форму здійснення правосуддя у ході досудового та судового провадження у кримінальній справі. Із цією позицією погодитися складно. Безумовно, у ході судового контролю вирішується кримінально-процесуальний конфлікт сторін, але не вирішується справа по суті; а правосуддя, крім власне суб'єктної та процедурної ознаки, має ознаку сутнісну: вирішення справи по суті. Тому, якщо концепт правосуддя розуміти як судову діяльність, яка здійснюється у особливій процесуальній формі шляхом розгляду і вирішення кримінальних

справ про злочини та об'єктивно-протиправні діяння по суті та про застосування або незастосування заходів кримінально-правового впливу і застосування у зв'язку із цим норм матеріального права, то стає очевидним, що функція судового контролю має самостійний характер. Крім того, судовий контроль не обмежується, безумовно, досудовими стадіями кримінального процесу; до судового контролю відноситься діяльність судді щодо дослідження, чи достатньо підстав для призначення справи до судового розгляду при попередньому розгляді справи суддею, оцінка повноти та правильності дізнання та досудового слідства при розгляді судом справи по суті, перевірка в апеляційному, касаційному порядку, Верховним Судом України, за нововиявленими обставинами судових рішень.

Але, вважаємо, не слід до судового контролю включати усі форми судової діяльності у досудовому провадженні. Функцію судового контролю у кримінальному процесі слід розуміти як здійснювану у встановленому кримінально-процесуальним законом порядку діяльність суду (судді) із розгляду та вирішення по суті скарг на дії, бездіяльність, рішення органу дізнання, дізнавача, слідчого, начальника слідчого відділу, прокурора, перевірки правильності і повноти досудового провадження та законності та обґрунтованості судових рішень.

У літературі як функція суду (або один з видів судової діяльності) виділяється судове санкціонування, під яким розуміється розгляд судом клопотань (подань) про провадження визначених процесуальних та інших правових дій та давання дозволу на їх провадження або відмова у їх провадженні [5, 90; 6, 180]. Суд (суддя), як уявляється, не здійснює функцію судового санкціонування, оскільки повноваження суду з надання згоди на провадження процесуальних та оперативно-розшукових дій не є санкціонуванням у розумінні санкціонування, яке застосовується в кримінальному процесі. Суд (суддя) не затверджує рішення органу дізнання, слідчого, прокурора, керівника або заступника керівника оперативного підрозділу про провадження процесуальної або оперативно-розшукової дії, а дає або відмовляє у наданні дозволу на її провадження. Саме тому цю функцію слід іменувати дозвільною функцією. Тим більше до судового санкціонування не можна віднести функцію застосування заходів кримінально-процесуального примусу, оскільки у цьому випадку суд (суддя) не дає дозволу на провадження певної процесуальної дії, а сам приймає рішення про застосування заходу кримінально-процесуального примусу.

Тобто в межах досудового провадження слід виокремлювати судовий контроль, дозвільну функцію та функцію застосування заходів кримінально-процесуального примусу [16].

Як уявляється, виділення такої кримінально-процесуальної функції у досудовому провадженні, як функція забезпечення законності обмеження конституційних прав громадян, правозахисна функція є спробою об'єднати різні за своєю природою напрямки судової діяльності у досудовому провадженні: дозвільну функцію та функцію застосування заходів кримінально-процесуального примусу.

Що стосується виділяємої О. М. Рижих забезпечувальної функції [13], то виділення цієї функції – це спроба замінити термін «судовий контроль у досудових стадіях», який включає всі види судових повноважень у досудовому провадженні, оскільки у межах цієї функції виділено такі форми діяльності: судовий контроль; застосування заходів процесуального примусу; вирішення судом клопотань про провадження слідчих дій; винесення судом окремої постанови (ухвали).

Виділення функції забезпечення здійснення правосуддя у судовому розгляді [11, 110; 12, 284] є частково справедливим для провадження окремих слідчих дій при доказуванні, але при цьому заперечується самостійний характер стадії досудового розслідування. Крім того, наприклад, вирішення питання про надання дозволу на взяття підозрюваного у приймальник-розподільник навряд чи вплине на судовий розгляд кримінальної справи по суті. Скасування постанови про порушення кримінальної справи взагалі зробить неможливим подальше, у тому числі й судове, провадження у цій справі. Тому таке трактування функції суду у досудовому провадженні звужує зміст судової діяльності у досудовому провадженні, не відображає її істотні аспекти.

Розгляд повноважень суду у досудових стадіях як прояву повноважень з кримінального переслідування (у частині застосування заходів процесуального примусу) пов'язаний із специфічним розумінням поняття кримінального переслідування, коли поняття обвинувачення та кримінальне переслідування співвідносяться як мета та засіб. «Обвинувачення є процесуальною функцією сторони обвинувачення. Кримінальне ж переслідування являє собою універсальний набір процесуальних засобів, сукупність різних повноважень, об'єднаних спільною метою – забезпечення невідворотності покарання особи, яка вчинила злочин, що здійснюються у відповідності із процедурними вимогами, закріпленими КПК РФ, тобто одну із форм діяльності суб'єктів кримінального процесу, яка може як охоплюватися функцією обвинувачення або іншою функцією, так і виходити за їх межі. Сторона обвинувачення не має так сказати «ексклюзивного права на здійснення кримінального переслідування, а останнє у свою чергу

не є тільки обвинувальною діяльністю. При цьому суд, приймаючи участь у кримінальному переслідуванні, не виступає ні на боці захисту, ні тим більше на боці обвинувачення» [13].

Що стосується функції охорони прав та свобод людини (або правоохоронної функції), то, як уявляється, її складно вважати кримінально-процесуальною функцією суду. У літературі вказується, що вона є наскрізною (комплексною), тобто, виконується у процесі здійснення усіх інших функцій [6, 181]. Слід повністю погодитися із тим, що охорона прав та свобод людини здійснюється при реалізації усіх інших функцій, однак це не вказує на кримінально-процесуальний характер цієї функції. Функція охорони прав та свобод людини покладається на усі державні органи; вона реалізується судом в усіх видах судочинства; вона не є специфічною для суду у кримінально-процесуальному провадженні, не відображає специфіки саме кримінально-процесуальної діяльності суду. Тим більше, що охорона прав та свобод людини одночасно є завданням кримінального судочинства та умовою провадження у кримінальній справі.

Д. М. Бєрова виділяє реабілітаційну функцію як діяльність суду із реабілітації підсудного. При цьому вона вказує, що саме по собі визнання права особи на реабілітацію самостійної судової функції не утворює. Самостійною функцією є розгляд судом вимоги реабілітованого про відшкодування йому майнової шкоди. Такий розгляд не може вважатися правосуддям, оскільки здійснюється вже після його завершення і у межах окремої процесуальної процедури [6, 181].

Слід зазначити, що у кримінальному процесі України передбачено змішаний порядок відшкодування шкоди громадянам [17, 95]. У відповідності до ст. 12 Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду» від 1 грудня 1994 р., розмір відшкодуваної шкоди, зазначеної в пунктах 1, 3, 4 статті 3 Закону, залежно від того, який орган провадив слідчі дії чи розглядав справу, в місячний термін з дня звернення громадянина визначають відповідні органи дізнання, досудового слідства, прокуратури і суд, про що виносять постанову (ухвалу). Якщо справу закрито судом при розгляді її в апеляційному або касаційному порядку, зазначені дії провадить суд, що розглядав справу у першій інстанції. На жаль, натепер КПК не містить окремої статті або статей щодо процесуального порядку реабілітації (на відміну, наприклад, від проекту КПК № 1233). Слід повністю погодитися із висловленою у доктрині позицією, що питання щодо визначення розміру шкоди необхідно вирішувати відповідно до ст. ст. 531 і 411 КПК, якщо згаданий вище закон не передбачає інших шляхів [17, 95-96; 18, 12]. Таким чином, приходимо

до висновку, що питання про реабілітацію особи має розглядатися у порядку вирішення питань, пов'язаних із виконанням вироку (ст. 411 КПК). Таким чином, цей напрямок діяльності не утворює окремої реабілітаційної функції суду.

У літературі виділено і превентивну [6, 182] та профілактичну [9, 93] функції суду. Це виділення базується на дослідженнях З. З. Зінатулліна та Т. З. Зінатулліна щодо виховно-попереджувальної функції кримінального процесу: проявляє вона себе, передусім, у кожному кроці особи, яка розслідує кримінальну справу (дізнавача, слідчого), прокурора і суду (судді) щодо належного виконання ними своїх процесуальних повноважень, а також у приносимих ними рішеннях у кримінальній справі, включаючи і ті, що носять, скажімо, "спеціальний характер". Виховно-попереджувальна функція на різних етапах провадження у кримінальній справі і виражається у конкретних діях та рішеннях будь-якого учасника кримінального процесу [19].

На нашу думку, оцінюючи можливість виділення цієї функції, слід виходити із того, чи має цей напрямок діяльності самостійний характер. Наприклад, Д. М. Бєрова, виділяючи виховну підфункцію превентивної функції, указує, що вона виражається у системі процесуальних дій, що забезпечують належний рівень поваги громадян до правосуддя, законів, судової влади тощо, а також вчинення судом дій, спрямованих на виключення негативного впливу окремих аспектів судового розгляду на неповнолітніх підсудних [6, 182]. Але виникає питання: які специфічні, відмінні від процесу здійснення правосуддя, прояви цієї функції? Ці дії є нічим іншим, як заходами забезпечення належного здійснення правосуддя у процесі його здійснення, тобто самостійного, не пов'язаного із процесом здійснення правосуддя характеру ці дії не мають. Що стосується указаної Д. М. Бєровою попереджувальної функції, а саме винесення окремої ухвали або постанови [6, 182], то ця дія є проявом функції судового контролю у судових стадіях кримінального процесу. Тому некоректним є віднесення превентивної (або профілактичної) функції до системи кримінально-процесуальних функцій суду.

Що стосується вжиття судом заходів із забезпечення відшкодування шкоди, завданої злочинцем, або можливої конфіскації майна, враховуючи, що ці дії здійснюються судом із метою забезпечення подальшого виконання вироку (у частині цивільного позову), а вирішення цивільного позову у вироку натепер є невід'ємним елементом здійснення функції правосуддя, то виділяти цю функцію як окрему функцію суду не є доцільним.

Однак цими функціями не обмежуються характеристика функціональної спрямованості судової діяльності.

Суд та суддя здійснюють функцію закінчення кримінального переслідування у разі закриття кримінальної справи за ст. 6 КПК України при попередньому розгляді справи суддею (крім п. 1,2) та при повній відмові прокурора від підтримання державного обвинувачення у суді. Цю діяльність не можна віднести до правосуддя, оскільки у постанові судді фактично не вирішується питання про істинність чи доведеність обвинувачення, а констатується наявність обставин, які перешкоджають кримінальному переслідуванню або відсутність волевиявлення компетентного органу на здійснення кримінального переслідування. Суд не може у випадку відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення і відмови потерпілого від підтримання обвинувачення у раніше пред'явленому обов'язі продовжити судовий розгляд, оскільки це було би проявом обвинувальної діяльності суду.

Суддя при попередньому розгляді справи здійснює чотири групи повноважень: контрольні повноваження; правосуддя; застосування заходів кримінально-процесуального примусу; організаційно-підготовчі повноваження. Контрольні повноваження суддя здійснює при вирішенні скарг учасників процесу та при поверненні кримінальної справи на додаткове розслідування та прокурору. Правосуддя здійснюється при закритті кримінальної справи за п. 1,2 ст. 6 КПК та при звільненні особи від кримінальної відповідальності. Організаційно-підготовчі провадження здійснюються при вирішенні питань про призначення справи до судового розгляду; про зупинення провадження у справі; про направлення справи за підсудністю. Ці повноваження спрямовані на забезпечення підготовки справи до судового розгляду. Організаційно-підготовчі повноваження судді при попередньому розгляді справи є проявом організаційної функції. Проявом цієї функції є і повноваження судді апеляційного суду при попередньому розгляді справи. Крім того, суддя касаційного суду при вирішенні питання про витребування справи для розгляду касаційної скарги здійснює організаційну функцію, яка знаходить свій прояв у вирішенні питання про порушення провадження та у підготовці справи до розгляду.

У літературі наявні протилежні точки зору щодо правової природи судової діяльності з вирішення питань виконання вироку: одні вчені вказують на здійснення правосуддя у цій стадії [20, 185; 21, 96-97], інші – що діяльність суду (судді) у цій стадії ознак правосуддя не має [22, 127-129]. Як уявляється, судова діяльність з вирішення питань виконання вироку, ухвали, постанови суду до правосуддя не відноситься, вона є окремим видом судової діяльності у кримінальному

судочинстві. Не дивлячись на те, що ця діяльність здійснюється судом або суддею, у судовому засіданні, за участі окремих учасників процесу, з дотриманням процесуальних гарантій, закінчується винесенням постанови, її неможливо віднести до правосуддя. На стадії виконання вироку, ухвали, постанови суду справа по суті вже вирішена, а потребують вирішення лише окремі аспекти виконання вироку, ухвали, постанови суду у кримінальній справі. Слід погодитися із Д. М. Беровою, що цю функцію можна назвати коригуючою [6, 180].

Таким чином, судова діяльність у кримінальному процесі характеризується такими кримінально-процесуальними функціями: 1) правосуддя; 2) судовий контроль; 3) дозвільна функція; 4) застосування заходів кримінально-процесуального примусу; 5) організаційна функція; 6) закінчення кримінального переслідування; 7) коригуюча.

Література:

1. Філін Д. Функції суду в досудових стадіях кримінального процесу / Д. Філін // Право України. – 2005. – № 1. – С. 63-65.
2. Лазарева В. А. Судебная деятельность и ее реализация в уголовном процессе / В. А. Лазарева. – Самара : Самар. Ун-т, 1999. – 136 с.
3. Попелюшко В. О. Функція захисту в кримінальному судочинстві України: правові, теоретичні та прикладні проблеми: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук: спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / В. О. Попелюшко; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2009. – 38 с.
4. Шило О. Г. Теоретико-прикладні основи реалізації конституційного права людини і громадянина на судовий захист у досудовому провадженні в кримінальному процесі України / О. Г. Шило. – Х. : Право, 2011. – 472 с.
5. Рябцева Е. В. Судебная деятельность в уголовном процессе России / Е. В. Рябцева. – Ростов-на / Д. : Феникс, 2006. – 320 с.
6. Берова Д. М. Функции суда в уголовном судопроизводстве / Д. М. Берова // Общество и право. – 2010. – № 5. – С. 176 – 184.
7. Струць О. А. Забезпечення судом законності та обґрунтованості слідчих дій на досудових стадіях провадження у кримінальній справі / О. А. Струць // Судова апеляція. – 2009. – № 1. – С. 70 – 76.
8. Тушев А. А. Прокурор в уголовном процессе Российской Федерации / Научн. ред. докт. юрид. наук, проф. И. Ф. Демидов. – Издательство Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2005. – 325 с.
9. Ткачева Н. В. Понятие и виды функций суда в досудебных стадиях уголовного процесса / Н. В. Ткачева // Вестник Челябинского государственного университета. – 2011. – № 29 (244). – С. 92-94.

10. Даровских С. М. Функции, выполняемые судом в уголовном судопроизводстве / С. М. Даровских // Вестник Южно-Уральского государственного университета. – Серия "право". – 2007. – Вып. 10. – С. 35-40.
11. Романов С. В. Уголовно-процессуальные функции суда в судебном разбирательстве и досудебном производстве по уголовным делам / С. В. Романов // Вестник Московского университета. Серия Право. – 2005. – № 5. – С. 94-111.
12. Савенко М. Є. Процесуальні функції суду у кримінальному судочинстві на стадіях досудового слідства та судового розгляду / М. Є. Савенко // Університетські наукові записки. – 2006. – № 2. – С. 279-284.
13. Рыжих А. Н. Полномочия суда на досудебных стадиях уголовного процесса автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность» / А. Н. Рыжих. – Екатеринбург, 2008 // Режим доступа: <http://law.edu.ru/book/book.asp?bookID=1276868>
14. Рыжих А. Н. Осуществление судом полномочий по уголовному преследованию на досудебных стадиях уголовного процесса / А. Н. Рыжих // Российский юридический журнал. – 2007. – № 3. – С. 154-156.
15. Лалиев А. И. Проблемы реализации принципа состязательности при рассмотрении судом жалоб на действия органов дознания и предварительного следствия / А. И. Лалиев // Российский судья. – 2010. – № 10. – С. 4-6.
16. Гловюк І. В. До питання про функціональну спрямованість діяльності суду (судді) у досудовому провадженні / І. В. Гловюк // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. – 2010. – Спеціальний випуск № 6. – Ч. 3. – С. 59-66.
17. Шумило М. Є. Реабілітація в кримінальному процесі України : монографія / М. Є. Шумило. – Х. : Арсіс, 2001. – 320 с.
18. Капліна О. В. Проблеми реабілітації у кримінальному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. / О. В. Капліна. – Х., 1998. – 17 с.
19. Зинатуллин З. З. Еще раз об уголовно-процессуальных функциях [Электронный ресурс] / З. З. Зинатуллин, Т. З. Зинатуллин // Проблемы совершенствования и применения законодательства о борьбе с преступностью: Материалы Всероссийской научно-практической конференции, посвященной 95-летию Башкирского государственного университета. Часть I. – Уфа: РИО БашГУ, 2004. – Режим доступа: <http://kalinovsky-k.narod.ru/b/ufa20042/zinatullin.htm>

20. Матвиенко Е. А. Уголовное судопроизводство по исполнению приговора / Е. А. Матвиенко, В. Н. Бибило. – Минск: Изд-во БГУ им. В. И. Ленина, 1982. – 206 с.
21. Свиридов М. К. Сущность и предмет стадии исполнения приговора / М. К. Свиридов. – Томск : Изд-во Томского университета, 1978. – 222 с.
22. Тулянский Д. В. Стадия исполнения приговора в уголовном судопроизводстве : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. / Д. В. Тулянский. – М., 2004. – 245 с.

УДК 347.27

Чанишева А. Р., НУ «ОЮА»

ЗМІСТ ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНИХ ІПОТЕЧНИХ ПРАВОВІДНОСИН

У даній статті обґрунтовується виділення зобов'язальних та речових іпотечних цивільних правовідносин. Визначається зміст зобов'язальних іпотечних цивільних правовідносин як складової правової конструкції іпотеки.

В данній статтє обосновывается выделение обязательственных и вещных ипотечных гражданских правоотношений. Определяется содержание обязательственных ипотечных гражданских правоотношений как составляющей правовой конструкции ипотеки.

In the article allocation of obligation and proprietary mortgage civil legal relations is grounded. The content of obligation mortgage civil legal relations as of a part of legal construction of mortgage is defined.

Перехід України до ринкової економіки значно актуалізував проблему забезпечення виконання цивільно – правових зобов'язань. У свою чергу, це змусило звернути більшу увагу на засоби забезпечення виконання зобов'язань, в тому числі й на ті засоби, які за часів соціалістичної економіки використовувались вкрай обмежено (застава), або не визнавались цивільним законодавством взагалі (іпотека), а тому не використовувались. Одночасно з початком формування ринкової економіки в Україні значно збільшилась кількість учасників цивільних правовідносин, які в силу специфіки своєї економічної діяльності зорієнтовані на використання іпотеки як засобу забезпечення виконання цивільних зобов'язань.

За таких умов дослідження проблеми правового регулювання іпотечних відносин в Україні набуло ознаки актуальності. Кожний із видів названих правовідносин має бути виокремлений і досліджений з метою виявлення шляхів удосконалення правового регулювання